

906

3. Dubl. an Ki 778 (19) Rom
alle übr. verglichen
wird vornehmlich eingestellt Rom

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23

- 1.) Jus. Henric Boemae de natura statutorum.
- 2.) P. de jure et statu hominum propriorum.
- 3.) P. de statu liberorum sui juris factorum.
- 4.) P. de dominio lris.
- 5.) P. de poena sine crimine.
- 6.) P. de exceptione metus injusti.
- 7.) P. de restitutione in integrum contra sponsalia minorum
- 8.) P. de contumacia non respondentis.
- 9.) P. de causis arduis
- 10.) P. de querela inofficiosi fratrum consanguineorum.
- 11.) P. de vario sensuum significatu et jure.
- 12.) P. de nominibus ecclesiasticis
- 13.) P. de efficaci mulierum intercessione.
- 14.) P. de fundamento retractus duplicis in agris Hamburgensium
- 15.) P. de literis respirationis.
- 16.) P. de diverso pignoris et hypothecae jure.
- 17.) P. de scripturis non legibilibus.
- 18.) P. de probatis repudiorum causis.
- 19.) P. de verbis directis et obliquis.
- 20.) P. de privilegiis legatorum pium
- 21.) P. de successione in bona clericorum.
- 22.) P. de curia prescriptionis contra minores suspensa
- 23.) P. de vero usu remedii possessorii.

Leitzkau

- 24.) Just. Henig Bochner de expensis criminalibus.
25.) Jusd. Vindicta Imperiales pro Parma et Placentia
Ducatibus
26.) Jd. de subsidio pecuniariis à Statibus Italia Imperato-
ri praefatis.
27.) Jd. de privatis legatorum sacris.
28.) Jd. de jure principis circa dimissionem ministrorum.
respondente Sr. Philipp Adolph de Manckhaufen.
29.) Philipp Adolph de Manckhaufen de jure Ministrorum
exigendi a Principe dimissionem
30.) Just. Hen. Bochner de feudis ecclesiasticis
31.) Jd. de hypotheca feudali expressa.

DISPV TATIO INA VGVRALIS IVRIDICA 3
DE
STATV LIBERO-
RVM SVI IVRIS FACTO-
RVM PER SEPARATIONEM
VEL NVPTIAS

QVAM
INDVLTV
FACVLTATIS IVRIDICAE
IN REGIA FRIDERICIANA

PRAESIDE

DN. IVSTO HENNING. BÖHMERO
ICTO POTENTISS. REG. BORVSS. CONSIL. INTIM.
PROF. IVR. ORDINARIO

PRO LICENTIA

SVM MOS, IN VTROQVE IVRE CAPESENDI HONORES

D. XV. NOV. MDCCXXI.

H. L. Q. C.

PVBLICO ERVDITORVM EXAMINI
SVBMITTIT

REINHOLDVS ADAMVS HECHT
CRVCENACO-PALATINVS.

HALAE MAGDEBVRGICAE
TYPIS IOANNIS GRVNERI, ACADEM. TYPOGR.

.iiij.

DISPUTATIO IN UNIVERSALIS IURIDICA

STATV LIBRO

RVM SVI IURIS FACTO

RVM PER SEPARATIONEM

VEL NUPTIAS

QVAE

PROVLT

EAGVLATIS IURIDICAS

IN REGIA FRIDERICIANA

GRASSIDE

DR. IUSTO HENNING BÖHMERO

OTO POTENTIS REIPUBLICAE CONSILII INTIM.

PROF. IUR. ORDINATIO

PRO LICENTIA

SVMOS IN VTRIOVE IURE CAPESSENDI HONORIS

D. XV. NOV. MDCCLXII.

H. L. O. C.

PUBLICO EXAMINATORVM EXAMINI

STABILIT.

REINHOLDVS ADAMVS HECHT

CRUGENACO-CALATINVS

HANSA MIDDENBURGICA
TYPIS IOHANNIS GRÄNERI, ACAD. THEOD.

ILLVSTRI ATQVE EXCELLEN-

TISSIMO DOMINO

D O M I N O

PHILIPP. REIN-
HOLDO HECHT

POTENTISSIMI REGIS BORVS-

SIAE CONSILIARIO INTIMO, IN CIRCVLO

RHENI SVPERIORI ET DIVERSORVM ELE-

CTORVM, AC PRINCIPVM MINISTRO

PATRVO ET PATRONO

SVO HONORATISSIMO

S. P. D.

REINHOLDVS ADAMVS HECHT.

ILLVSTRIS ATQVE EXCEL-
LENTISSIME

Valedicturus Academiis,
mecum, iubente patre o-
ptimo, constitui, specimen
quoddam inaugurale pro-
fectuum meorum patronis
meis atque amicis edere, viresque meas
in themate quodam iuridico non inutili
experiri. Id quod cum iam bono cum
Deo elaboratum & in publicum eden-
dum sit, nolui id ipsum sine Patrono &
Maecenate in republica literaria prodire,
sed patrocinium labori expetendum esse
arbi-

arbitratus sum. Neque vero, cui inter omnes illud consecrarem, multum dubitationis mihi subnatum est, cum inter caeteros Patronos, quos omni venerationis cultu prosequor, TIBI, VIR ILLVSTRIS, ob insignia in me collata beneficia ita sim deuinctus obstrictusque, vt nullo vnquam tempore meum satis gratum animum TIBI declarare possum. Nam primum in me amoris documentum statim à primo tempore natiuitatis meae exhibuisti, dum susceptor meus factus es. Postea vero me aliis prosecutus es egregiis beneficiorum generibus, praesertim in illis quatuor annis, quibus in hac alma musarum sede literis humanioribus operam dedi. Quare semper id vnice in votis habui, vt tandem occasio commoda sese mihi offerret, TIBI meum erga TE deuotum animum monstrandi, idque non solum priuatim, sed & publice. Ceterum quoniam nullam com-

a 2 modio-

modiorem huc vsque inuenire licuit, eam
fane praetermittere nolui, quam hodie-
nus dies, quo cathedram conscendo, sese
mihi sistit offertque. Ne dedignere igitur,
opusculum hocce leuissimum serena
fronte accipere, non vt munusculum
quoddam, vtpote quod satis leuidentse
foret, sed vt conatus serios de te bene me-
rendi. Seruet te Deus, VIR ILLV-
STRIS, Patruē patris loco venerande, in
Nestoreos vsque annos in perpetua inco-
lunitate & felicitati quotidianae addat
incrementa, quo officia tua grauissima,
quibus constringeris, vltius in Dei glo-
riam cedant, Regiae Maieſtati Borus-
sicae fructum ferant vberimum, atque
familiae amicisque tuis splendorem
adferant non intermoriturum. Caete-
rum me tibi maximopere vt commenda-
tum imposterum quoque habeas, meque
fauore tuo suscipias, prosequaris, tuear-
is, ea qua par est deuotione, oro. Dabam
Halae d. 15. Nou. M DCC XXI.

DISSERTATIO INAUGURALIS
DE
STATU LIBERORVM SVI
IVRIS FACTORVM PER
SEPARATIONEM VEL
NVPTIAS.

CAP. I.

De

Statu emancipatorum secundum
doctrinam iuris Romani.

§. I.

Non leuem iurisprudentiae hodie-
nae cladem intulit confusio rerum
diversarum, ideo ad easdem leges
reuocatarum, quod fato quodam
vel etiam inertia interpretum ean-
dem acceperint denominationem.
Sunt infinita *iuris antiqui Germani-
ci* instituta, quae adhuc hodie obti-
nent; interim quia *ius Romanum*
principatum ubique obtinere creditur, inde factum est, vt

A

dene-

propter nomi-
num identita-
tem,

Progressus ad
schemata pro-
positum,

cur de statu
hic agatur?

denominationes in multis iurium articulis ex hoc iure pe-
titae, & institutis, iuri Germanico propriis, datae atque
applicatae fuerint. *Donationes propter nuptias* peculiarem
suam indolem ex iuris Romani scitis obtinuerunt. Icti
Germani ex aemulatione huius iuris aliis lucris nuptiali-
bus, Germanis propriis, hoc nomen imposuerunt, quod
tolerari potuisset, nisi etiam doctrinam iuris Romani de
donationibus propter nuptias his applicanda esse censuissent,
& ab illis ad haec argumenta traxissent, quod recte repro-
bat SCHILTER *ex. 36. §. 86.* Quis ignorat iura *emphyteu-*
tica, quae hodie tamen per abulum saepe attribuantur *di-*
uersis plane negotiis, aliquam cum *emphyteusibus* affini-
tatem habentibus. Peculiaris erat modus liberos dimit-
tendi a patria potestate per *emancipationem*, quae pecu-
liares admodum effectus habebat, & singularem prorsus
statum emancipatis conciliabat. Germanis ab antiquo
usitata fuit diuersa ratio liberos a sua potestate liberandi
per *separationem* vel *nuptias*, quem modum *emancipatio-*
nem tacitam vel *quasi emancipationem* communiter nomi-
nant. Tolerari etiam hoc potuisset, nisi rursus interpre-
tes eundem *statum* huius a parentum potestate dimissis
attribuissent, quo apud Romanos *emancipati* gauisi sunt.
Hoc vero admodum erroneum esse, hac dissertatione ex
intimiori utriusque modi consideratione excutere con-
stitui, ea vsurus methodo, vt *cap. I. de statu emancipato-*
rum secundum ius Romanum agam, eumque Romanis pro-
prium fuisse, demonstrarem; *cap. sequente* vero *statum di-*
missorum a parentum potestate per separationem vel nuptias
euoluam, ostendamque, eum longe differre a *statu eman-*
cipatorum, quem ius Romanum constituit determinauit-
que. Eo magis autem in *statu* harum personarum in-
quirendum est, quod ex *statu* diuerso diuersa etiam flu-
ant iura, adeoque hoc cognito in applicatione nemo adeo
falli & decipi queat. Quid enim aliud est *status quam*

conditio seu qualitas, homini indita, ob quam propriis & diuersis ab aliis hominibus fruatur iuribus?

§. II. Emancipati iure Romano peculiarem prorsus statum obtinere ex antiquissimo modo liberose emancipandi. Hunc ergo referre, ante omnia necesse erit. Infinita olim erat potestas parentum in liberos, vt fere loco seruorum haberentur, ceu recte obseruat **SERVIUS ad lib. 12. Æneid.** Propria hæc erat ciuium Romanorum; nulli enim alii erant homines, qui talem in liberos habebant potestatem, qualem hi habebunt §. 2. I. de patr. potest. Inter iura huius potestatis diuersa eminebat potestas *ter vendendi filium*. Testis est **DIONYSIVS HALICARNASS. lib. 11. c. 28. &**, neque vero, ait, *hac licentia contentus Romulus potestatem etiam filiorum vendendorum patribus vsque ad tertiam auctionem concessit, quæ potestas multo maior est quam domini in seruorum.* Nam seruus a domino venundatus, deinde libertatem adeptus in posterum liber est: at filius a patre venditus, si liber fuisset factus, redibat in potestatem patris, & iterum venditus & libertate donatus, seruus patris vt ante, fiebat; sed post tertiam demum venditionem ex patris potestate exibat. Legem hanc a Romulo latam repetierunt decemviri in **TAB. IV. apud IAC. GOTHOFRED. in quatuor fontib. p. 74. seq. si pater filium ter venundauit, filius a patre liber esto.** Neque vero hoc de ficta sed vera venditione trina intellectum fuisse, euidense est, cum id **DIONYSIVS** non tantum aperte referat, sed etiam aliunde satis notum sit, parentes ius vendendi liberos olim habuisse, quod plenus illustrat ill. **Dn. THOMASIVS de patr. potest. c. 1 §. 31. seq.**

§. III. Hæc lex tum **ROMVLI**, tum **decemviro- rum** ansam postea præbuit, liberos per imaginarias venditiones trinas a nexu potestatis liberandi, quæ pederentim per tritiram forensis auctoritatem iuris acceperunt, quamuis alias simulatae & imaginariæ venditiones iuris effectû destituantur. Cum enim ius potestatis patriæ le-

Status emancipatorum olim singularis erat ex modo.

P. potestatis rigor antiquus, ter vendendi liberos.

Inde modus dimittendi liberos per tres venditiones imaginarias.

ge ROMVLI perpetuum esset, & duraret in filium toto vi-
tae tempore, vt testatur DIONYSIVS *tit. l. c. 27.* contin-
gere vero posset, vt, circumstantiis id vrgentibus, e re
patris esset, filium vel filiam a potestate sua dimittere, ex-
cogitata est haec ratio, per *imaginarias venditiones* liberos
dimittendi, cum sola & simplici *voluntate* parentum di-
recto liberario tempore non poterant. Adhuc suo tem-
pore DIOCLETIANVS & MAXIMIANVS in *l. 3. C. de
emanc. lib.* in haec verba rescripserunt: *non nudo consensu
patria liberi potestate sed actu solenni vel casu liberantur.*
Extensa ergo est *lex decemviralis*, quae sine dubio tan-
tum de *vera venditione* loquitur, ad *simulatas* has vendi-
tiones, quae etiam ad testamenta postea sunt tracta, pro-
ut plenius declarat SCHVLTING. in *iurispr. anteuist. p.
592.* Plura alia eius generis commenta ope Ictorum,
praxin seu *antiquum ius civile* efformantium, in iurispru-
dentiam introducunt, eamque adeo deprauarunt, vt
CICERO *lib. III. offic.* recte asserat: *nos veri iuris germa-
naeque iustitiae solidam & expressam effigiem nullam tene-
mus: umbra & imaginibus vivimus.*

Venditio fili-
orum fiebat
per mancipa-
tionem.

§. IV. Fiebat vero *venditio filii*, ad instar rerum man-
cipi, per *solemnem mancipationem*, cuius ritum refert
Caius *lib. II. Instit. tit. 6. §. 3.* Fiebat illa apud praesidem vel
eum, apud quem *legis* erat *actio*. Adhibebantur quinque
testes ciues Romani, cum *libripende & antefato*. Ille
stateram tenebat; hic vero rogabat testes, illorumque fi-
dem obtestabatur, & auriculum tangebatur. vid. SCHVLTING.
cit. l. p. 58. Praesens erat pater naturalis, venditor filii,
(neque enim per alium hic actus, qui *legitimus* erat, ex-
pediri poterat) & *emtor*, cui *dicta gratia* filius per manci-
pationem tradebatur, qui *pater fiduciaarius* appellabatur,
quia ut plurimum *contracta fiducia* emancipationes fiebant.
Is qui mancipio filium accipiebat, aes tenens seu pretium
imaginarium, ita dicebat: *Hunc ergo hominem ex iure
Quirium meum esse aio, isque mihi emtus est, hoc aere ae-
neaque*

neaque libra. Deinde aere percutiebat libram, indeque aes dabat ei, a quo mancipio acceperat, quasi pretii loco, uti fragmentum *Caii* docet recitatum a BOETIO *lib. III. comment. in Top. Cicer.* Venditus ita filius manumittebatur a patre fiduciario, & denuo recidebat ex lege Romuli in potestatem patris naturalis: accedebat mox secunda mancipatio & manumissio, & denique ultima plenam filio vendito libertatem conciliabat. Singulae mancipationes vel iisdem vel aliis testibus fieri poterant, vel eodem die vel intermisso tempore teste Paulo *lib. 2. sent. tit. 25. §. 2.* Solebat vero pater naturalis, cum filium tertium manciparet, pacisci, ne ab emtore manumitteretur, sed ut sibi ab eo remanciparetur, quod pacto fiduciae praestabatur, quo facultas reluendi filium patri naturali reservata erat, ut ipsemet postea eum manumittere posset. Intererat enim patris naturalis, ut ipse potius, quam emtor, filium manumitteret tertia vice, ut iura patronatus, quae alioquin in emtorem post manumissionem factam transissent, sibi referuaret, & in filium acquireret, non sine rei familiaris emolumento.

§. V. Inde vero tria potissimum observo, quae statum antiquum emancipatorum designabant. Primum est, quod hoc modo liberi in *seruilem statum* & conditionem deducti, & ab hoc per manumissiones demum liberati fuerint, ut dicitur in *l. 3. §. 1. de cap. minut.* Fluebant inde iura patronatus manumissori acquisita, ita ut status emancipatorum non diuersus esset a statu libertorum intuitu manumissoris, §. 6. *l. quib. mod. ius patr. potest. soluitur.* Alterum est, emancipationem hoc modo factam fuisse capitae diminutionem, cum filius emancipatus statum suum pristinum admodum mutaret, & quidem in deterius, seruilem statum assumendo & tandem libertinorum. Quod sui iuris fieret, in eo capitae diminutionem non patiebatur, sed potius nonum caput civile accipiebat cum singularibus iurium praerogatiuis, hominibus sui iuris propriis, atque

(3) prorsus ex-
traneus febat
intuitu fami-
liae.

quod non aliter quam per tres *venditiones & manumissiones* haec mutatio fieri posset, in eo *capitis diminutio* collocabatur. Tertium est, quod emancipatus prorsus mutaret familiam, ius agnationis amitteret, & in posterum pro mere *extraneo* in effectu iuris prorsus habendus esset. Iura familiae & agnationis plurima erant, extraneis, qui non erant de familia, denegata, a quibus multum in vniuersa iuris Romani prudentia dependebat. Quamuis vero alias *extraneorum* appellatio ex diuersa relatione ambigua sit, vt docet BRISSONIVS *d. verb. signif. voc. extraneus*, hic tamen opponitur *familiae* & eum denotat, qui ad familiam non pertinet, nec iura liberorum stricto iure sibi asserere potest.

Anastasius
simplicio-rem
modum libe-
randi liberos
constituit,

Leges ante A-
nastasium sta-
tum emanci-
patorum an-
tiquum pro
ratione decid-
habent.

§. VI. Haec ratio antiqua *emancipandi liberos* durauit vsque ad tempora ANASTASII imperatoris, qui demum *simplicio-rem* modum dimittendi liberos anno 503. introduxit. Vel haec tamen mutatio, quae serius facta est, ostendit, textus pandectarum ad *statum emancipatorum*, quem §. *antec.* designaui, referenda, & vnicè ex illo antiquo liberos emancipandi, ritu declaranda & explicanda esse. Quin quod & leges in *Codice*, ante ANASTASIVM promulgatae, idem principium pro *ratione decidendi* habeant, & vnicè emancipatos, vt *extraneos*, *libertinos*, & *capitis deminutionem* passos considerent, quod paucis declarandum, ne in applicatione horum iurium erretur.

Hoc declara-
tur ex l. 3. §. 1.
de cap. minut.

§. VII. Generatim hoc indicat PAVLVS in l. 3. §. 1. *de cap. min.* vbi ita: *Emancipato filio & ceteris personis (nepotibus pronepotibus) capitis minutio manifesto accidit: cum emancipari nemo possit, nisi in imaginariam causam seruilem deductus. Aliter atque cum seruus manumittitur, quia seruile caput nullum eis habet, ideoque nec minui potest, sed potius post manumissionem demum statum habere incipit. l. 4. eod.* Inde emancipatio ad *capitis diminutionem* minimam referebatur, per quam familia cum omnibus inde depen-

dependentibus iuribus *mutabatur*, vt ait IDEM in *l. ii. cod. in f.* qua mutata instar *extranei*, quoad iura familiae & *domestica*, habebatur, atque hoc inde eueniebat, quod per *emancipationes & manumissiones* tres filius a potestate patris dimitteretur, non vero inde, quod *sui iuris* factus esset, quo ipso aliquid *honoris* ei addebatur, vt dicitur in §. 2. *l. per quas pers. cuique acquir.* Etiam liberi per *mortem patris* sui iuris fiebant, quae tamen non operabatur *capitis deminutionem* in liberis, sicut nec liberi *iura familiae* morte patris, qua *sui iuris* fiebant, amittebant; quin potius vt *sui & domestici* heredes eadem continuabant per *l. u. D. de lib. et post. hered. instit. §. 2. l. de hered. qual. & differ. §. 3. l. de hered. que ab int. defer. & inde olim necessarij heredes* erant. Quando liberi *sui iuris* fiebant, caput nouum acquirebant, non vero *capite diminuebantur*, nisi per *emancipationem* essent dimissi.

§. VIII. Erat tamen differentia inter filium & ceteros liberos. Ille non aliter, quam *trina manumissione* & mancipatione sui iuris fiebat: *ceteri liberi praeter filium tam masculi quam feminae, vna mancipatione manumissioneque sui iuris* fiebant, vt refert VLPIANVS *tit. X. §. 1.* & confirmat CAIVS *lib. i. instit. tit. 6. in f.* Inde vero contingebat, vt per emancipationem *filii* rumpi posset patris testamentum, non item per *filiae* emancipationem. Si enim filius prima vice mancipatus alicui esset, & antequam manumitteretur, pater testamentum conderet, eumque praeteriret, subsistebat quidem ab initio testamentum, sed quia, manumissione facta, reuertebatur in patriam potestatem, rumpebat testamentum, cum ex *prima vel secunda* manumissione minime sui iuris fieret, vt auctor est VLPIANVS *tit. XXIII. §. III.* Tale quid contingere non poterat in filia, quae *vna mancipatione & manumissione* mox sui iuris fiebat, nec reuertebatur in patriam potestatem. Eandem conclusionem adhuc in Digesta retulerunt compilato-

Trina illa emancipatione rumpi poterat testamentum,

quod in filia non contingebat.

quod per l. 2. §. 1. de in. rupt. irrit. fact. testam. qui ita philosophatur: *filia, cum emancipatur vel nepos, quia una mancipatione exenti potestate; testamentum non rumpunt.*

Nova conclusio ex antiqua emancipatione, quae restitutionem in integrum introduxit,

§. IX. Rursus ex hoc singulari modo dimittendum est edictum, cuius fit mentio in l. 2. §. 1. de capit. min. Haec enim capitis minutio priuata hominis & familiae eius iura adimebat, l. 6. eod. non vero eas obligationes exstinguebat, quae naturalem praestationem habere intelliguntur, quia ciuilis ratio naturalia iura corrumpere non poterat, vt docet l. 8. de cap. min. Itaque de dote actio, quia in bonum & aequum concepta erat, nihilominus durabat post capitis diminutionem, cit. l. 8. id quod ex adducta ratione ad quosuis b. f. contractus extendendum. Nam nec societas per emancipationem tollebatur, quia bonae fidei negotium erat, l. 65. §. 11. in f. D. pro soc. proinde probabile, tantum obligationes stricti iuris, emancipatione facta, fuisse exstinctas, quod quia admodum durum erat, praetor creditoribus, hoc modo laesis, dedit restitutionem in integrum.

Plura amittebantur iura ob ritum emancipandi,

§. X. Porro; emancipatione facta, amittebatur tutela legitima, quia illa ius familiae & agnationis, a qua haec dependebat, amittebatur. §. 3. l. de legit. agnat. tut. Haec sine dubio fuit sententia PAVLI in l. 7 D de cap. min. quam tamen corruptam esse vix dubitari potest. Ait ICtus: *tutelas etiam non amittit capitis minutio: exceptis his, quae in iure alieno personis positae deferuntur.* Regulam de testamentaria & datiuā intelligendam, exceptionem vero ad legitimam tantum pertinere indicat ICtus in seqq. *sed legitimae tutelae ex duodecim tabulis interuenerunt eadem ratione, quae & hereditates exinde legitimae: quia agnatis deferuntur, quia debent esse familiae mutati, per emancipationem scilicet.* Enim vero quid est, quod excipiat PAVLVS eas tutelae, quae in iure alieno personis positae deferuntur? de legitima tutela haec verba esse accipienda, *vin-*

indicant sequentia, vt dixi. At vero haec non potest deferri personis, in potestate aliena positis, quia pater, vt pote proximior, filium praecedebat. Si ab alio erat interrogatus, non amplius deferri ei poterat tutela, ex agnatione pristina dependens, quae omiſſa erat. Variè emendant haec verba vexata, nec improbabilis est coniectura CUIACII *lib. IX. obs. c. 17.* quam etiam approbat clariss. NOODT. *ad Dig. cit. tit. p. 186.* haec verba per *figla* hoc modo: *exceptis his, quae I. A. P. P. deferuntur* scripta fuisse, a TRIBONIANO non satis intellecta, sed ita, vt vult CUIACIUS, legenda: *exceptis his, quae iure agnationis proximis potissimum deferuntur.* Particulam *potissimum* propter feminas adiectam ait NOODT *cit. l.* quibus tutela non deferretur, etsi sint agnatae. Posset vero meo iudicio haec omitti, cum satis conclamatum sit, voces in *plurali* duplici litera scriptas fuisse, vt AA, quod Augustus denotat, LL. *leges*. &c. & sic etiam probabile est PP. *proximos* denotasse. Neque enim necesse erat, particulam *potissimum* propter feminas adiciere, quibus non deferuntur tutelae. Hanc tamen explicationem non admittit IOANNES VAN DE WATER *lib. III. obs. iur. Rom. c. 13.* sed in *vulgata lectione* subsistendum esse credit, & ICtum accipit de eo, qui per aliquod tempus tutelam legitimam administravit, & deinceps se in arrogationem dedit, quo ipso in *alieno iure* ponitur. Facile tamen animaduertit, hac posita explicatione, non recte a ICto dictum fuisse, hanc tutelam deferri personis in iure alieno positis; supponit enim eam delatam esse personis *sui iuris*, quae postea in alieno iure ponuntur, quae longe diuersa sunt. Vt hunc soluat nodum, censet particulam, *deferuntur*, non esse coniungendam *is personis*, ac si ICtus loqueretur de tutela, quae his personis deferretur, sed ita verba interpungenda: *exceptis his, quae, personis in alieno iure positis, deferuntur*, h. e. exceptis his tutelis, quae deferuntur ex LL. XII. tabb., postquam tales tutores deinceps seu ex post facta

Ho alieno iuri ceperint esse subiecti. Ingeniosa equidem haec videtur interpretatio, sed quae tamen difficultatibus non caret. Aequè tutela *deferri dicitur testamento* quam *lege*, l. 31. §. 1. l. 45. pr. *de excus. tut.* sicuti hereditas *deferri dicitur testamento & lege* l. 2. pr. *famil. hercis.* l. 130. d. V. S., quo posito, tuto asseri nequit, vocem *deferuntur* ad LL. XII. tabb. vnice referendam, & seiungendam a reliquis vocibus: *personis in alieno iure positis*, cum quibus potius *naturali nexu* iungi debet.

*Emancipati
instar liberti
instar habentur.*

§. XI. Porro quia emancipatus & manumissus instar liberti habebatur, inde (I) pater *impuberis emancipati* tutor legitimus ex *manumissione* fiebat, aequè ut patronus liberti. §. vii. l. *de leg. par. tut.* Evidentius id indicat Imperator in §. 6. l. *in f. quib. mod. ius P. P. toll. praeterea se impubes su filius vel filia, ipse parens EX MANUMISSIONE tutelam eius nanciscitur.* (II) pater quoque emancipato aequè ut patronus liberti succedebat. Id indicat Imperator *cit.* §. 6. *Et tunc ex edicto praetoris in bonis eiusmodi filii vel filiae vel nepotis vel nepiis, qui quaeue a parente manumissus vel manumissa fuerit, eadem iura praestantur parenti, quae tribuuntur patrono in bonis liberti.* Similiter *VLPIANVS* in l. 1. pr. *si a par. quis manumiss. emancipatus a parente in ea causa est, ut in contra tabulas bonorum possessione, liberti patiatur exitum.* Inde fluxit decisio l. *f. eod.* vbi adfertur casus de eo, qui filium, quem ipse male contra pietatem adfecerat, emancipare coactus erat, eoque defuncto pater, *VT MANVISSIONIS*, bonorum possessionem sibi competere dicebat. In l. 16. §. 1. *Do. de quer. inoff. testam.* *PAPINIANVS* docet, contra tabulas filii possessionem *IURE MANVISSIONIS* patrem accipere. Neque enim olim patrem instituere necesse habebat filius emancipatus, sicut nec libertus patronum, sed *praeterire* poterat, saluo de iure civili testamento; l. 14. *eod.* Iure praetorio vtrique tantum succurrebatur per bonorum possessionem contra tabulas.

§. XII.

§. XII. Sed & eo respectu, quod instar *extranei* in-
 ruitu *familiae* haberetur emancipatus, peculiaria iura ha-
 bebat, eadem scilicet de *iure civili*, quae alias *extraneis*
 data erant. Erant enim *extranei heredes*, vt indicat Im-
 perator in §. 3. *l. de hered. qual. & diff. iaque liberi quo-*
que nostri, qui in potestate nostra non sunt, heredes
a nobis instituit, EXTRANEI HEREDES nobis videntur.
 Proinde non ipso iure heredes erant, sed demum per
aditionem tales fiebant, qua deficiente, hereditatem non
 transmittabant. Inde nec succedebant de *iure civili* an-
 tiquo emancipati, sed vt *extranei* prorsus excludebantur.
 Similiter nec pater emancipatis tutorem dare, nec pupil-
 lariter substituere poterat, *l. 2. pr. de vulg. & pupill. subst.*
 adeoque nec pupillo ex filio emancipato, post emancipa-
 tionem concepto, ita substituere poterat, quia itidem pro
extraneo habetur, cui ita substitui nequit. §. f. *l. de pupill.*
substii. Praeterea exspirabat haec substitutio, si postea
 filius institutus emanciparetur, quia *tempore mortis* ex-
 traneus erat. *l. 41. §. 2. D. eod.* Sunt & plures aliae con-
 clusiones, veluti quod pater filio emancipato, vt *extra-*
neo, valide donare posset, *l. si. d. iur. dot. &c.* quas tamen
 cocaeuare nolo, cum vel ex his antiquus *emancipatorum*,
 qua talium, *status* appareat.

*Vt extraneus
iura noua ac-
cipiebat.*

§. XIII. Equidem ANASTASIVS imperator anno 503.
 aliquid ex modo emancipandi liberos immutauit, non ve-
 ro *statum* emancipatorum. Permisit enim, liberos a pa-
 rentibus, qui id *speciali rescripto* ad praecedentes pre-
 ces, impetrauerant, apud magistratum competentem,
 sine *imaginariis manumissionibus*, & ita *nuda voluntate* de-
 clarata, a se dimittere, quae dimissio effectum *antiquae*
emancipationis retinuit, vt indicant verba *cit. l. sequentia:*
& personae, in quas talis liberalitas collata sit, de aliena po-
testate, QUASI A PARENTIBVS, EX EMANCIPATIO-
NE MANVMISSAE, liberentur. Ergo hoc casu, *manu-*
misiones interuenisse fingebantur, vt *statum* dimissi eun-
 dem

*Anastasius
modum im-
mutauit, sed
non statum e-
mancipato-
rum,*

dem retinerent, quem emancipati olim ex *manumissionibus* induerunt, vnde & *emancipatio Anastasiana* dici coepit. Id eo factum consilio auguror, ne tot veteris iuris conclusiones & placita, quae vnice ex *ritu emancipandi antiquo* fluebant, immutare & euertere necesse esset. Quid enim, hac fictione haud substituta, rationi magis consentaneum fuisset, quam afferere, sola *voluntate* dimissos non fieri *libertos*, non pati *capitis diminutionem*, nec in statum *extraneorum* incidere, aequae vt qui per *mortem* a patria potestate liberantur, cum, sublato principio *adaequato*, necesse sit, conclusiones quoque tolli, quae inde vnice fluxere. Ne ergo hoc fieret, loco verae *emancipationis* & *manumissionis FICTA* substituta est, & ita *status* emancipatorum *idem* mansit.

Quod declaratur ex legibus.

§. XIV. Hac de causa (I) ANASTASIUS in l. 18. C. de collat. in haec verba rescripsit: *liberos, qui per nostrae legis auctoritatem per oblationem precum & imperiale rescriptum sui iuris effecti fuerint, ad similitudinem ceterorum, qui emancipati ex antiquo iure sunt, collationes facere iubemus compelli secundum ea, quae super ceteris emancipatis statuta sunt.* Rursus haec verba docent, hunc modum per interpretationem seu *fictionem iuris* & *similitudinem* eundem retinuisse effectum, quem antiquo iure emancipatio habebat, quamuis nulla emancipatio huic modo amplius inesset. (II) Id tamen ex veteri iure correxit, quod frater & soror emancipati, non etiam liberi eorum cum fratribus *integri iuris* constitutis ad legitimam fratris vel sororis hereditatem vocentur, sed cum aliqua deminutione h. e. vt frater *integri status* (h. e. qui capitis diminutionem non est passus, qualem emancipati patiebantur) duas, emancipatus vero tertiam partem hereditatis accipiat. §. 1. l. de success. cognat. l. 15. §. 1. C. de legit. hered. l. 4. C. de legit. tut. Adhuc ergo fratrum emancipatorum liberi exclusi erant a successione legitima, quod vnice ex statu antiquo emancipatorum fluxit. Praeterea (III) hoc quoque

quoque beneficium hoc modo dimissis indultum, ut possent dimitti vel emancipari, *soluis pristinis iuribus*, quae eis, ad preces parentum, reservari poterant, per reservationem, quo praecedente haec dimissio fiebat. Hac reservatione facta, ad instar *suorum* habebantur, & omnia iura pristina, quae ut *sui* habebant, illis intacta & illibata manebant, nisi quod ad collationem cum aliis emancipatis essent obstricti. *l. n. C. de legit. heredib.*

§. XV. Sicuti vero hic modus emancipandi per *Iustinianus speciale rescriptum* impetrandus erat, ut indicant *l. s. modum dimittendi liber. & 6. C. de emanc. liber.* ita eo non impetrato antiqua ratio per *venditiones figuratas, & circumductiones in vos amplianis, extricabiles & iniuriosa xhapismata* (quae in *manumissionibus* usitata erant) obtinebant, ut docet *l. 6. circ. IUSTINIANVS* tandem in *cit. l. 6.* modum dimittendi liberos ampliauit aux itque, constituendo, ut qui emancipare volebat, vel ex *lege Anastasiana* vel *sine rescripto*, quod dicta lege antea impetrandum erat, possit adire magistratum, penes quem more antiquo *legis actio* erat, & *statu eorum* liberos suos hoc modo, *voluntate sola* declarata, dimittere. Neque vero, hoc modo dimittendi liberos aucto, status emancipatorum immutatus, sed idem tere mansit, quem *lex Anastasiana* conseruauit. Nam etiam post hanc dimissionem 1) patri eadem iura praestantur, quae olim ex *manumissione* ei debebantur, 2) Parens etiam per hanc dimissionem fit tutor impuberis, sicuti olim ex *manumissione* talis fiebat, ut ipse imperator indicat in *§. 6. l. quibus mod. ius patr. por. toll.* Vnde etiam 3) hic modus *emancipationis* nomen retinuit, quamuis nihil minus sit, quam *emancipatio & manumissio*, (quomodo enim emancipatio & manumissio sine emancipatione & manumissione concipi potest?) quia per *interpretationem & fictionem* habetur, ac si *contracta fiducia* esset facta emancipatio. Hoc indicat imperator in *§. f. l. de legit. success. agnat. ad legitimam successionem* nihilominus vocatur etiam parens, qui *contracta fiducia filium vel filiam, nepotem vel nepotem, ac deinceps*

emancipat, quod ex nostra constitutione omnino induciunt, ut emancipationes liberorum semper *VIDEANTVR* (h. e. fingantur, & interpretatione habeantur) quasi contracta fiducia fieri: cum apud veteres non aliter hoc obtinebat, nisi specialiter contracta fiducia parens manumisisset. Loquitur *IUSTINIANVS* de suo tempore, postquam antiquum emancipandi ritum prorsus iam sustulerat, & ita de sua noua methodo dimittendi liberos adducta verba non poterat non accipere.

Quaedam tamen ex iure antiquo immutauit.

§. XVI. Hoc modo, nouiter effigiata sed simul ad vetus ius applicata emancipatio *Iustiniana* plerosque effectus, qui ex antiqua figurata manumissione irina relutabant, retinuit, nisi quod Imperator quaedam immutauerit. Nam 1) in *l. 15. §. 1. C. de legit. hered.* legem *Anastasianam* quoad fratres & sorores eatenus ampliauit, ut in posterum hi cum fratribus integri status aequo iure succedere deberent. Quia vero tandem animaduertit, sublata illa capitis deminutione, quae per imaginarias manumissiones fiebat, durum admodum fore, si in antiquis illis iuribus penitus subsisteretur, in *nou. us. c. 1.* intuitu successionis ab intestato non tantum discrimen sustulit inter suos & emancipatos, sed etiam *c. 2.* inter agnatos & cognatos discrimen antiquum quiescere iussit, ut nec emancipatio quoad successionem collateralium ullam in posterum posset inducere differentiam, si forsan adoptiuorum successionem exceperis, quae peculiare habet rationes. Noui quidem, communiter tradi emancipatos suis esse exaequatos tantum quoad successionem, non quoad modum succedendi, cum adhuc secundum ius nouum aditione indigeant, tanquam extranei, & ita hereditatem non aditam non transmittant. *STRVV. ex. 38. §. 15.* Sed nec haec assertio difficultate caret, praesertim cum etiam quoad collationis necessitatem sint exaequati, imo etiam per *nou. us. c. 3.* quoad instituendi vel exheredandi necessitatem. Interim quia *IUSTINIANVS* in *LL.* anterioribus statum eman-

mancipatorum antiquum haud immutavit, ut supra obferuatum est, negari nequit, in vtramque partem plura dubia superesse, quae hic penitus haud euoluam, interim quilibet mecum facile constituet, prudentius IUSTINIANVM fecisse, si *statum emancipatorum* antiquum in legibus nouis specialius determinasset, postquam tot insignes differentias tandem sustulit.

§. XVII. Quocunque modo vero sese res habeat, *Status emancipatorum* ex haecenus dictis constare, *statum emancipatorum*, qui diuersitatem iurium arguit, Romanis proprium fuisse, & ex rationibus prorsus singularibus profluxisse. Falluntur meo iudicio, qui arbitrantur, potiores differentias inde promanasse, quod liberi *sui iuris* effecti fuerint. Fluunt omnino ex hoc nouo statu, quem induunt liberi, sui iuris facti, plura singularia iura; sed non ea, quae adduxi, quae potius ex *modo ipso*, quo dimittebantur, originem traxere, quippe quo demum *capite minui*, patris *liberti*, & *extranei* h. e. a familia prorsus segregati & exclusi, reddebantur; nam emancipatus olim in *alia familia* esse dicebatur, ut *extraneus* in l. 17. de B. P. contra tab., sicuti filium in familia retinere idem erat ac non-emancipare, l. 8. pr. de dot. collat. quo ipso manebat *domesticus heres*, oppositus *extraneo*. Neque enim hos, qui *non omnes sui* sui iuris aliter, quam per *emancipationem*, facti erant, in *iuris facti* statum antiquorum *emancipatorum*, qua talium, incidisse, *rum emancipatorum in-* duo in primis euincunt. Primum est, quod *morte* patris liberi sui iuris efficiantur, nec tamen *emancipatorum* forent subeant, ut supra iam obseruauit. Secundum vero, quod per *dignitates* in nov. 81. c. 1. determinatas liberi *sui iuris* efficiantur, nec tamen in statum *emancipatorum*, qua talium, incidant. Docet hoc *cit. nov. c. 2.* his verbis; *illud quoque hac lege cauemus, ut non hos tales suas potestates familia praebere, qualia aliae, quae per emancipationes fiunt.* Euidens ergo est, non omne, quicquid praedicatur de *emancipatione*, praedicari quoque de reliquis modis

modis, quibus patria potestas tollitur. Addit vero imperator: *non enim volumus eum, qui ita suae potestatis sit, perdere aliquod legitimorum ius, (h. e. suorum:) sed sine & genere vel ipsis ad genus intacta & ex natura iure seruata, vel, ut clarius Clariff. HOMBERGK haec verba vertit: sed tam familia in eos quam ipsi in familiam legitima iura intacta habeant.* Fiunt ergo per dignitatem sui iuris, sed saluo iure familiae & suuatis, & ita ipso iure parentibus heredes fiunt, & alia iura suuatis in eos adhuc quadrant, ut pro extraneis h. e. a familia & suitate exclusis & eiectis haberi non debeant. Possunt ergo liberi sui iuris fieri, saluo iure familiae & suuatis, seu statu pristino quoad familiam haud mutato.

CAP. II.

De

Statu eorum, qui sui iuris facti sunt
per separationem vel nuptias.

§. I.

Sui iuris sunt
liberi de iure
German. aliter
ac quidem
de iure Romano.

Iure Germanico modus peculiaris, quo liberi sui iuris fieri possunt, obrinet, scilicet per institutionem separatae oeconomiae, & nuptias filiarum. Modum hunc ut plurimum vocare solent emancipationem italicam, eiusque rationes peculiare euoluerunt ill. DN. THOMASIVS de quasi emancipat. German. & GOTHOFREDVS BARTHIVS de emancipat. saxon. Sine dubio saxoniceam eam vocat, quod iure saxonico electorali, P. II. const. 10. reperita & confirmata fuerit, eam enim iuri antiquo Germanico quoad originem debere, indubitatis argumentis euicit DN. THOMAS. cit. l. §. 13. sqq. adeoque inde vnice ratio petenda est, quod adhuc hodie per totam Germaniam obtineat, ut de vsu eius plerique consenti-

fentiunt. vid. STRYK. *in vs, mod. tit. de adopt. §. 18. & 21.*
 MAHN. *ad Wesenb. ad cit. tit. n. 7.* STRVV. *ex 3. §. 68.*
 PRVKMAN. *P. 1. conf. 1. n. 21.* HERING. *de fidei c. 7. n.*
622. LAVTERBACH. *ad tit. d. adopt. §. 34.* HARPRECHT.
de separati. ab oecon. paterna. Equidem DAVTH. *de te-*
stam. n. 59. innot. obseruat, olim inter ICTos Saxonicos non
 adeo expeditum fuisse, *virum separatio pro emancipatione*
habenda? vel, vt accuratius loquar, liberos sui iuris faceret?
 quod non adeo mirandum, cum olim ICTi fere vnice iu-
 ris Romani principiis inhaerent, iuris patrii immemo-
 res, cuius nullam habebant rationem. Verum postquam
 iuris Germanici instituta ex veris fontibus euoluta, & in
 lucem protracta sunt, non adeo laborandum est de hac
 haesitatione veteranorum, quae hodie omnium excussa
 est mentibus, quorsum potissimum argumenta faciunt
 ab Ill. DN. THOMASIO *cit. l. adducta*

§. II. Emancipationem *tacitam* hunc modum, Ger- *Emancipatio*
 manis proprium, vocari, iam obseruauit, eam vero locu- *tacita minus*
 tionem admodum incongruam esse recte obseruauit Ill. *recte hic mo-*
 DN. THOMAS. *cit. l. §. 41.* quod omnis emancipatio *modus iuris Ger-*
pressam declarationem inuolueret, adeoque reuera contra- *manici voca-*
 dictionem haec appellatio haberet. Non repetam argu- *tur.*
 menta, quae vir illustris contra EYBENIVM attulit: illud
 vnice tantum addo, si quae *cap. antec.* euoluta sunt, in
 medium adferuntur, liquidum est, aequae incongrue mo-
 dum hunc, quo liberi *sui iuris* fiunt, dici *emancipatio-*
nem, quo ille, qui per *dignitatem* patriam potestatem tollit,
 ita diceretur, quod quidem a nemine factum fuisse autumo.
Emancipatio peculiaris erat modus Romanis proprius, *imo nec e-*
 dimittendi liberos a sua potestate eosque in statum pec- *mancipatio*
 ciliarem coniciendi per hunc modum, quem iura *dici potest.*
 Germanica in *institutione separatae oeconomiae & nuptiis*
 liberorum haud agnouere, nec agnoscere potuere, quod
 peculiare Romanorum institutum illis ignotum fuerit, &
 hac duplici via liberos sui iuris efficere voluerint. Si apud
 Roma-

Romanos nuptiae quoque filias sui iuris fecissent: si filii instituendo separatam oeconomiam pro emancipatis haberi fuissent, tolerari posset haec appellatio. Nunc vero extra omnem dubitationis aleam positum est, filias per nuptias non factas fuisse sui iuris, sed in patria potestate mansisse, nisi *emancipatio* accessisset; *l. s. de dor. collat. §. 2. l. de iur.* multominus filios pro emancipatis habitos, qui separatam instituerunt oeconomiam. *§. 2. l. de oblig. quas. ex del. nasc.* Quis ergo recte *emancipationem* hodie nominaret, quod Romani *emancipationem* esse negarunt? Nec de nuda appellatione tantum quaestio est, sed potius de re ipsa & effectibus, qui ex tali denominatione resultant. Qui enim in hoc modo iuris Germanici *emancipationem* quandam se deprehendisse erronee arbitrantur, mox eo dilabuntur, ut statum *emancipatorum* antiquum iis tribuant, qui *sui iuris* facti sunt per nuptias vel *separationem*, & ab his ad hos argumententur sine discrimine, quo nihil falsius, nihil inconuenientius dici potuit. Reddus proinde, meo iudicio, hunc modum *quasi emancipationem* Ill. Ds. THOMASIVS nominauit, non quod sit *emancipatio*; id enim particula *quasi* destruit, sed quod etiam *sui iuris* fiant liberi per hunc modum, sicuti olim liberi per *emancipationem*. Interim ut omnis euerteret anxia errandi, tutius esse existimo, penitus hanc appellationem, foetum iuri Romano proprium, deferere, & quae toto coelo diuersa sunt, diuersis etiam appellationibus nominare.

errores ex ap-
pellatione hac
incommoda
arisi-

Modus iuris
Germanico non
inducit statu-
tum eman-
cipatis pro-
prium.

§. III. Quid enim? an hodie hic modus iuri Germanico proprius inducit *capitis diminutionem*? an liberos in sortem *libertorum* coniecit? an facit, ut prorsus *extranei* & quasi extorres a familia habeantur? Id utique asserendum esset, si credendum esset BARTHIO *cit. l. §. p. asserenti*, effectum eius esse, quod ex filiofamilias paterfamilias, adeoque homo sui iuris fiat, cuius *consequens sit, quod huius intuitu capitis diminutio minima inducatur, etiam hodie*

hodie adhuc, cessante licet imaginaria venditione & emancipatione. Vix alium huic modo, iuri Germanico proprio, effectum tribuere potuit, postquam ei incongruum *emancipationis* nomen imposuit, & simul per nouam fictionem id constituit, quod non est, nec esse potest. Quod *sui iuris liberi* per *separationem* vel *nuptias* fiant, negari nequit; inde vero non fluit, *separationem* & *nuptias* inducere *capitis diminutionem*. Etiam per *mortem* & *dignitatem* de iure Rom. liberi sui fiebant iuris, non vero capite *minuti* sed potius *aucti*. Quid enim amittunt ex iis, quae olim amittebantur per *venditiones* liberorum & *manumissiones*? Et quis vnquam probare potuit, *separationem* hanc vel *nuptias* in locum *emancipationis Romanae* surrogatam fuisse, cum huiusmodi, qui liberos a parentum eximunt potestate, inter Germanos dudum iam obtinuerint, antequam *ius Romanum* receptum & in usum deductum fuit, saluo tamen iure patrio.

§. IV. Aequae incommode loquuntur, qui *separatam* Nec' *separationem* a patre speciem *emancipationis* appellant cum *eo est species emancipationis*. SCHILTERO *ex. 3. ad w. §. 16. lit. d. in not.* Si est species *emancipationis*, iuri Romano accepta ferenda est, quod tamen erroneum esse, omnes concedunt, imo ipse SCHILTERVS haud diffitetur, Romanis eandem fuisse incognitam. Nerus argumenti fere in hoc consistit: quicquid est modus soluendi patriam potestatem, illud est *emancipationis species*. Enimvero propositionem hanc falsam esse, facile quilibet mecum constituet, qui animaduertit, etiam *patris mortem* vel *dignitates singulares* fuisse modos liberandi liberos a patria potestate, non tamen species *emancipationis*, qua talis. Neque enim haec tantum eum effectum habuit, quod liberos *sui iuris* faceret, qui omnibus modis dissoluendi patriam potestatem communis est; sed proprios quosdam & peculiare, quod liberos praeterea in totum a familia patris segregaret, vt *extraneos, libertos, & capite minutos*. Talem statum an pro parte an

in totum separati indicant hodie, id est, quod inquirendum.

Emancipatio Romana diuersam naturam habet a separatione hodierna liberorum.

§. V. Denique si *emancipationis Romanae* naturam cum modo hac, iuri patrio proprio, conferimus, diuersae vtriusque rationes diuersitatem ipsius rei mox arguunt. *Emancipatio* de iure Romano regulariter dependebat ex *voluntate, expresse declarata*, nec regulariter pater cogi poterat. Enimvero quod liberi per separationem vel nuptias sui iuris fiant, non dependet ex *voluntate* patris, nec *expresse* nec *tacita*, cum etiam inuito patre liberi maiorennnes, qui nulla amplius indigent educatione, separatam instituere possint oeconomiam, adeoque effectus hic non ex *voluntate & patris facto* dependet, sed ex legis dispositione, adeo vt *ipso iure* dicantur fieri sui iuris, post separationem vel nuptias, vt BARTH. *cit. l. §. 8.* ipsemet recte statuit & praeterea ex iure Germanico demonstrat ill. Dn. THOMAS. *cit. l. §. 23.* Porro non aliter emancipatio concipi potest, quam vt actus *legitimus & iudicialis*: enimvero institutio separatae oeconomiae & nuptiae filiorum, ad eum effectum, vt sui iuris fiant, non desiderant auctoritatem *iudicis*, aut eius approbationem, sed per se ex iure Germanico hunc effectum habent, quod liberi sui iuris censeantur.

Definitio separationis, quatenus liberos sui iuris efficit.

§. VI. Quae cum ita sint, secundum simplicitatem iuris patrii, (quam maiores vbique prae oculis habuerunt, cum Romani potius *subiilitates & summum ius* secuti sint) asserendum est, *institutionem separatae oeconomiae* (de nuptiis filiarum idem ius esto) esse *modum naturalem, iure Germanico antiquo approbatum & ad nos derivatum, liberos eximendi ab imperio parentum, cui propter educationem subiecti erant, saluis quibuscunque iuribus, quibus vt liberi in domo patris extra educationem antea gausi sunt.* Per singula membra hanc definitionem illustrabo, vt, natura eius cognita, de *statu liberorum post separationem vel nuptias* eo rectius ferri possit iudicium.

§. VII.

§. VII. Dixi *separationem* hanc esse *modum natura-* *Separatio mo-*
lem. Eleganter id ex iure gentium probatum dedit Dn. *us naturalis*
 THOMASIVS *cit. l. §. 13.* simulque ex *naturali ratione* con- *est,*
 stat. Nemo in dubium vocabit, parentes ad *educationem*
 liberorum esse *iure naturae* obligatos; quae sine *im-*
perio & potestate concipi nequit. In tantum itaque ius
potestatis in liberos *iure naturae* dedisse videtur, in quan-
 tum ad *educationem* necessarium est. Sicuti vero obten-
 to sine cessant media; ita si parentes in educandis liberis
 suo perfuncti sunt officio; si liberi nulla amplius educa-
 tione indigent, sed semet ipsos idonee exhibere possunt,
 cessat educandi necessitas, & quod huic coniunctum est,
imperium, adeoque liberi impediri non possunt, res suas se-
 orsim habere & separatam a patre oecotomiam instituere.
 Hoc recta ratio docet, quae imperio patris limites po-
 suit, ut tamdiu liberi ei subsint, quamdiu semet ipsos re-
 gere non possunt. Si ergo nubant filiae, mariti directio-
 ni subsint & ab eo alendi, ergo per se cessat imperii pa-
 terni effectus. Si res suas seorsim a patre habent sibi-
 que de victu & amictu prospiciunt, itidem immunes imperii
 paterni facti sunt, cum educationi parentum exempti sint.

§. VIII. Addidi porro, *modum hunc naturalem iu-* *a iure Ger-*
re Germanico esse approbatum & ad nos derivatum. Hoc *manico ap-*
 ipso I) nego, modum hunc esse *emancipationem*, quae *probatus.*
civilis & Romani iuris, non naturalis est, prout antea de-
 claravi. Simul (II) respicio ad iuris Germanici, in spe-
 culo *Saxonico & Suenico* imo *antiquitatibus Germanicis*
 conservati, sanctiones, quas copiose sistit ill. Dn. THO-
 MASIVS *cit. l. §. 14. sgg.* nec hic repetam. Denique et-
 iam (III) consensum Actorum Germaniae simul, hic ad-
 iicio, qui fatentur, hoc ius ad nostra tempora tradu-
 ctum fuisse, quos §. 1. allegavi. His addi possunt HVBER
ad l. tit. quib. mod. P. potest. solu. §. f. HOPP. ad cit. tit. §.
6. BAIER in posit. ad cit. tit. §. 5. in not. PHILIPPI in vs.
pract. inslit. lib. 1. eclog. 77. n. 4. Inprimis vero HENRICVS
 GIESE-

GIESEBERTVS in *Iustin. Harmon. ad cit. §. 6. n. 235.* & IO. A SANDE *lib. II. tit. 7. def. 5.* obseruant, ab antiquo hoc iure, quod naturalis ratio demonstrat, vsos fuisse Batauos, Burgundos, Gallos, Britannos, Hispanos, Lusitanos, Longobardos, Dinios, Suecos, aliosque populos, qui cum Romanorum instituta ratione *patriae potestatis* peculiaris non habuere, non potuere non in his duobus *modis naturalibus*, quibus educatio finitur, acquiescere. Nec enim vllae aliae gentes more Romanorum constituerunt, (1) patriam potestatem debere esse perpetuam: (2) eam non aliter finiri posse, quam *trina venditione & manumissione*, vt ut omnis ratio naturalis paterni imperii cessauerit. Vnde simul liquet, modos hos iuris naturalis, quibus fruuntur adhuc hodie Germani, non ex principiis iuris Romani, cui haec doctrina prorsus incognita est, sed ex *simplicitate iuris Germanici* explicandos esse.

De iure Germanico etiam patriae competit potestas in liberos.

§. IX. Addidi vterius, per hos modos *eximi liberos* ab imperio parentum, cui ob educationem subiecti erant. Rursus in hoc principio acquieuerunt Germani, aliique populi vicini, vt supra iam obseruauimus. Hi non tantum patri sed etiam matri in liberos imperium assignant, quamuis *subordinate*, ex sola ratione naturali, vt optime obseruat GIPHANIUS in *comm. ad Instit. tit. de patr. potest. aiens: Hodie si nostros mores spectamus, nulla amplius est potestas patriae civilis, de qua hic agitur, sed naturalis tantum obseruantia & reuerentia, non patritantum sed matri quoque debita.* Neque etiam Romani matri denegarunt potestatem naturalem in liberos, sed tantum *ciuilem*, solis Romanis olim propriam, & ex peculiari instituto reipubl. Romanae dependentem. Hoc fundamento seposito aequae mater concurrat ad educationem ac quidem pater, & ita gaudet potestate in liberos. Vbi vero finitum est onus educationis, ibi quoque potestatis ratio in patre & matre cessat, id quod fit, vbi filiae nubunt, & filii sibi proprium victum quaerunt, seseque ita a patre separant.

§. X.

§. X. Vltimum, quod primarium est in definitione, *Separatio auget, non minuit statum, & iura liberorum pristina conseruat,* concernit statum liberorum, qui hoc modo *sui iuris* facti sunt. Dixi, liberos hoc modo eximi a potestate parentum, *saluis omnibus iuribus, quibus extra educationem in domo patris vt liberi antea gausi sunt.* Non minuit enim statum, sed magis *augent.* Augent in eo, quod *sui iuris* fiant, & ita ea agere queant, quæ hominibus *sui iuris* indulta sunt. Non amittunt autem iura alia, quam quæ ex *educatione* illis proficua erant, quorsum pertinet, quod pater de alimentis illis non amplius teneatur, quatenus iam sibi de iis prospicere possunt. Ceterum non eundem statum eos induere, quem inducebant *emancipati* apud Romanos, iam obseruaui. Quod non fiant patris *liberti*, vel vitro concedent omnes, qui cogitabant, iam *IUSTINIANVM* iure Nouellarum huius status nullam amplius rationem habuisse in emancipatis. Et quomodo *capitis diminutionem* pati possunt, qui statum suum non minuant, sed augent? Neque apud Romanos in eo, quod liberi *sui iuris* fierent, *capitis diminutionem* patiebantur, cum potius statum augerent; sed quod *sui iuris* fierent per *irinas venditiones & tres manumissiones*, quo ritu licet sublato, *ANASTASIVS* tamen & *IUSTINIANVS* surrogato modo, quo 1) *expressa voluntate* 2) *iudicialiter* 3) *solemniter* dimittebantur, eundem effectum dederunt, vt *capitis diminutionem* operari deberet. Quis vero *nuptiis* quis separationi a paterna oeconomia hoc applicabit? *Quis* constituet, hos duos modos surrogatas esse in locum *emancipationis Romanæ*? Hic latec primum falsum, quod committere solent, qui nil nisi ius Romanum in ore gerent, & patrii iuris nullam rationem habent. Naenum hunc iam taxauit notauitque *ZIEGLER* in *praefat. ad not. in Grot.* docens, seculi nostri hanc esse labem, quod in *Academiis* ad *LL. Romanas* ita afflueri cogantur iuuenes, vt in *omni controuersia non aliunde decisionem petendam credere oporteat, quam ex iure Romanorum, & legibus ipsi vni* *neipubl.*

nec in eundem statum liberos conicit, in quem olim emancipatis.

nec nuptias nec separatio surrogatae sunt in locum emancipationis.

reipubl. accommodata. Tales *furrogationes erroneae & imaginariae* passim occurrunt, quae nil nisi errores parvunt. Contractum *coloniae perpetuae* emphyteuseos in locum substitutum aiunt, quo nihil absurdius. Rusticos nostros in sortem *libertorum* coniciunt, quod ridiculum. Unionem prolium in locum *adoptionis* furrogant, & argumenta incongrua ab vno ad alterum ducunt, quae in quibusdam convenire videntur, in plerisque autem discrepant. Equidem in eo videntur praesidium suae sententiae quaerere, quod *tacite* pater consentiat in hanc dimissionem, & hic *tacitus consensus* idem operari debeat, quod expressus. Verum iam supra demonstraui, a *voluntate* patris nequitam hos modos dependere, sed a *dispositione* iuris, neque *voluntati tacitae* ubique eadem iura tribui, quae *expressae*, si praecise voluntas *expressa, solennis, & iudicialiter declarata* desideratur.

Separati qualia iura retineant?

§. XI. Proinde cum ex *capitis diminutione* hic primarius fluxerit effectus, quod liberi emancipati fierent intuitu *domus paternae extranei*, quod *iura civitatis* amitterent, quod etiam aliis *commodis* privarentur, quibus in domo & familia patris gaudebant propter *ius familiae*, evidens est, hos effectus non posse iis assignari qui per *nuptias* vel *separationem* sui iuris facti sunt. Manent ergo sui, ipso iure heredes fiunt; retinent iura familiae, nec fiunt extranei, imo eodem iure gaudent cum liberis, qui adhuc sunt in domo paterna, exceptis iis, quae ex *educatione* dependent.

Effectus plures patriae potestatis civilis hodie recepti sunt.

§. XIII. Enimvero circa hanc doctrinam observationes quaedam necessario hic adducendae sunt. Prima est, quod licet *patriae potestatis* ratio magis ex iure Germanico hodie petenda & deducenda sit, quam ex iure Romano, effectus tamen plures iuris Romani hodie recepti & imperio paterno applicati sunt, qui vnicuique debentur *potestati civili* Romanae. Haec enim conditio iurisprudentiae hodiernae est, ut *mixtam* quoddam *corpus* constituat

ex

ex conclusionibus *iuris Romani & Germanici*, quamuis haec saepius inter se admodum collidunt, vt male cohaereat. Haec mixtura quoque effecit, vt plures effectus iuris Romani, qui dependent a *potestate patria civili*, etiam hodie praxis agnoscat. Hi sunt vel *liberis graues & oneri*, vel *commodo & emolumento*. Illi sunt, quod testamenti factio destituantur, quam nec hodie liberi, nondum sui iuris facti, habent; quod patri acquiratur vsusfructus, quem adhuc hodie habet; quod mutuum sine voluntate patris secure contrahere nequeant, quod etiam hodie obtinet, & quae sunt alia. Hi vero sunt etiam insignes, quos tritura forensis aequè agnoscit, veluti, quod pater impuberibus de tutore idoneo prospicere queat; quod liberi sint *ipso iure* heredes, & transmittant ius hereditarium ad heredes, etiam antequam sese immisuerint; quod impuberibus successorem in testamento constituat, quem sibi constituere non possunt, simulque praecaueat, ne insidiis proximorum cognatorum expositi sint. In eo sane commodum primum *substitutionis pupillaris* constitutum fuisse persuasissimum habeo, vt obicem patres ponerent agnatis auidis proximioribus, mortem impuberis filii captantibus, eiusque bonis inhiantibus. Cum enim, defuncto patre, filius impubes testamentum facere non posset, & ita proximi agnati *spem* succedendi *certam* haberent *radicatamque*, haec vero eis interuerteretur, si impubes ad annos pubertatis veniret, pessimo consilio saepe insidias vitae eius struebant, ne successio ab intestato is interverteretur. Ad minimum pater iustam causam, tales insidias metuendi, habebat, quas facto testamento anteuertebar.

S. XIII. Secunda obseruatio est, quod quando de *Separari ex statu nono, quod fiant sui iuris, plura commoda nauiscantur,* eorum, qui sui iuris facti sunt, per separationem vel nuptias, disquiritur, res huc potissimum redeat, vtrum statum suum ita mutent, vt non tantum patriae potestatis effectus cessent quoad iura, quae liberos grauent, sed etiam

non vero a-
mittunt iura
proficua.

etiam quae iis commodum lucrumque adferunt. Quod effectus patriae potestatis, liberos grauantēs, eo ipso, quo sui iuris fiunt per separationem vel nuptias, extinguntur & pereant, vel inde est, quia ab imperio patris liberantur, a quo dependebant. Vnde pater hodie amittit vsumfructum, liberi testamentum condunt, mutuum libere contrahunt, & quae sunt alia. Haec recipiunt ex statu nouo, quem induerunt, quod sint sui iuris facti. Enim vero an effectus etiam liberis proficui pereant, amittantur, extinguantur, h. e. an ius *sui iuris* & *familiae* amittant, ex illa quaestione dependet, an hodierna liberos dimittendi ratio fiat per *capitis diminutionem*, vel *ita dici possit*? Nam quicquid olim amittere, ideo amittere, non quod sui iuris essent facti, sed quod tales essent facti per *capitis diminutionem*. Haec si abfuisset, nihil amississent, sed tantum noua iura acquisiuisissent, per statum nouum, quem induerunt. Iam vero, vt *cap. antec.* demonstratum est, emancipati & noua iura acquirebant, & iura *opima* amittebant; & quidem hoc vnice propter *capitis diminutionem*; illud vero ob *status noui acquisitionem*. Haec non erat *capitis diminutio*, sed *capitis acquisitio*; sicuti si exul restituebatur, caput nouum acquirebat, non amittebat, quod tamen in omni *capitis diminutione* contingebat, vt quis *status* quodam *ciuili* priuaretur. Hoc praerudicium, quod omnes fere occaecauit, satis extirpari non potest, quo constituunt, *status mutationem* in genere esse *capitis diminutionem*, indeque inferunt, etiam adhu c liberos capite minui, quod *statum* mutent per *nuptias* vel *separationem*. Enim vero non omnem *status mutationem* esse *capitis diminutionem*, sed eam demum, quae fit in *deterius*, noto notius est; haec tunc demum iure Romano contingebat, quando *status ciuili*, vnde vniuersum iuris Romani, qua talis, commercium dependebat, h. e. *libertatis*, *ciuilitatis* vel *familiae*, amittebatur. Vbi neuter amittitur, nulla *capitis diminutio* contingit, licet aliqua *status mutatio* in sensu

fensu latiori interuenerit, & sic priora non amittuntur iura. Iam vero per *separationem* vel *nuptias* neuter *status* amittitur, inprimis vero saluum manet *ius familiae*, adeoque nec in sortem *extraneorum*, h. e. qui plane alieni sunt a familia, incidunt. Cessat enim in *separatione* & *nuptiis* euidenter ratio iuris antiqui, quae constituebat, per emancipationem tolli *ius familiae* & *suatis* liberisque in sortem *extraneorum* reduci, adeo ut in posterum horum iure frui debeant.

§. XIV. Tertia obseruatio est, quod plures erroneae *Varia praeiudicia in hac doctrina,* hypothefes in hac doctrina circumferri soleant, quae eam admodum turbant, in varia dubia reuocant, & tot monstra opinionum producunt. Nisi itaque ab eis antea liberata, & praeiudicia falsa denudata fuerit, inoffenso pede vix progredi licet. *Commune praeiudicium*, ab *emancipatione* Romana peti- ^{(1) quod separatio fit institutum peculiare iuris Saxonici.} tum, eo prolixius excutiendum fuit, quo altiores in plerorumque mentibus egit radices. Nunc adhuc *tria praeiudicia*, quibus pauciores ducuntur, paucis notanda & remouenda sunt. Primum est, separatim institutam oeconomiam & nuptias filiarum esse modum liberandi liberos a patria potestate tantum de *iure Saxonico*; huic hunc partum deberi, hinc restringendum ad eas terras, in quibus *ius Saxonicum* est receptum; in ceteris subsistendum in *iure ciuili Romano*, & ex hoc fonte vnice decisiones deriuandas, maxime iis in terris, e quibus *ius Saxonicum* lege publica eiectum & proscriptum est. Enimvero *iuris Saxonici* aliquid dici potest duobus modis: (I) *stricte*, quod soli huic iuri proprium, & peculiaribus Saxonum moribus, institutis, & obseruantia consistit, id quod iis in locis, in quibus nulla *iuris Saxonici* habetur ratio, merito reicitur repudiaturque. (II) *late*, quatenus in *speculo Saxonico* quidem continetur, sed non ut *ius quoddam Saxonibus proprium*, verum totius *Germaniae* commune. Infinita in *hoc speculo* continentur, quae ex *moribus Germanorum vniuersalibus* hausta, deriuata & hac de

causa simul in eo relata sunt. Errant, qui rationes hoc modo subducunt: hoc vel illud est tantum *iuris Saxonici*, quia in *speculo iuris Saxonici* refertur. Ad hanc postremam classem quoque referri debet peculiaris hic modus, quo liberi sui iuris fiunt per *separationem* vel *nuptias*. Id docet *speculum Suevicum*, quo hoc ius itidem confirmatur, ut loca ab ill. Dn. THOMASIO in *diss. cit.* relata indignant. Id demonstrat praxis aliarum gentium, quae cum Germanis varia instituta communia habuere, ut Gallorum, Hispanorum, Belgarum, Britannorum aliorumque populorum supra relatorum testibus SANDEO, GIESEBERTO &c. Id docet communis omnium locorum Germaniae observantia, quam ICti Germaniae supra relati defendunt, admittunt, suoque calculo approbant. Licet ergo *ius Saxonicum* speciatim sit repudiatum in quibusdam locis; non tamen ea de causa *mores Germaniae uniuersales* antiqui eliminati simul & reprobati sunt, nec eliminari potuere. Quis fidem *pactorum* hodie defenderet, si solis Romanis legibus esset viuendum? quis *successorius pactis* efficaciam tribueret, nisi instituta Germanorum antiqua in subsidium vocarentur? quis iura *insularum* filco adscriberet, si solae leges Romanae regnare deberent? quis tot alia infinita iuris Romani capita reiiceret, quae tamen in praxi repudiantur, ut vel *vsus modernus* STRYKIANVS docet.

(2) Quod apud Romanos etiam tacita emancipatio fuerit in vsu.

§. XV. Alterum praedictum itidem iis proprium est, qui instituta antiqua Germanorum non ex suo fonte genuino petunt, sed quaeuis, quae vbiq; recepta sunt, ex scitis *legum Romanarum* defendere conantur, ingloriosum esse credentes, si ex hac doctrina decisiones formari nequeant. Hac de causa illi, qui *separationem*, ut modum tollendi patriam potestatem, recipiunt, eam *tacitam emancipationem* esse dicunt, etiam iure Romano fundatam, & sic eiusdem cum *Romana emancipatione expressa* virtutis. Quis vero hoc crederet, cum DIOCLETTIANVS & MAXIMIANVS in *l. 3. C. de emancip.* nudo

con-

consensu patris liberos sui iuris fieri asserant? Prouocant
tamen dissentientes ad *L. i. C. de patr. pat. ubi ANTONI-
NVS & VERVS*, ante constitutionem DIOCLETIANI, in
haec verba rescribere: *Si filium tuum in potestate tua esse di-
cis, praefes provinciae aestimabit, an audire te debeat; cum diu-
pellus sit ut patris familias res eius agi per eos, qui testamen-
to matris tutores nominati fuerunt.* Ex hac lege VOE-
TIVS in comment. ad *D. de adopt. §. 12. tacitam emancipa-
tionem* colligit. Enimvero caute loquuntur imperatores,
aientes, praesidem provinciae aestimare debere, an pater
audiendus sit? Cur vero? scilicet propter praescriptionem,
quae actioni praediciali, qua pater patriam potestatem
sibi asserabat, obstabat, & qua probata actor a limine iu-
dicii repellendus, non vero probata, audiendus erat. Non
ergo *tacita voluntate* patris eo casu filius liberatur, sed pa-
ter agendo praescriptione repellitur, qua quaevis iura a-
mittuntur, Praeterea *l. 25. pr. d. adoption. in subsidium*
vocant, in qua VLPIANVS ita respondit: *post mortem fi-
liae suae, quae ut mater familias, quasi iure emancipata*
vixerat, & testamento scriptis heredibus decessit, aduersus
factum suum, quasi non iure eam, nec praesentibus testibus
emancipasset, pater mouere controuersiam prohibetur. Nihil
minus vero quam exemplum *tacitae emancipationis* in
hac lege continetur. In adducto casu pater emancipa-
uerat filiam *expresse*, prout moris erat; filia postea ut *e-
mancipata* vixerat. & testamentum condiderat. Pater
hoc impugnabat post mortem filiae, quod filia *non iure*,
h. e. debitis solennibus adhibitis, emancipata fuerat, quod
ICUS non admittendum esse, recte arbitrabatur. De
statu defunctorum quaerere, ne quidem quoad *seruos* post
quinquennium permillum erat; *t. i. D. de statu defunct.*
quanto magis ergo hoc in liberis recipiendum erat, praes-
fertim cum in adducta specie pater *proprium factum* im-
pugnare vellent, quod iura non permittunt. Non ergo in
ci. l. aderat patris consensus tacitus: pater filiam expresse
eman-

emancipauerat, & postea *suum factum*, vt *cit. l.* innuit, defuncta filia impugnare conabatur: id ipsum Ictus reprobabat. Ceterum si vel maxime apud Romanos ex *patientia* patris emancipatio quaedam inducta fuisset (quod tamen probari nequit) minime tamen inde natales *separationis* peti possent, tum quod in ea *patris consensus* non desideretur, adeoque nec *tacita emancipatio* dici queat, vt aliquoties monitum: tum etiam quod filius statim, separatim instituta oeconomia, sine diuturna *patientia* patris, sui iuris fiat, quod secundum iuris Romani principia admitti nequit. Secundum haec, qui *tacitam emancipationem* admittunt, quamuis errore manifesto, *disiderant*, & ex ea demum patris voluntatem colligunt.

§. XVI. Tertium praecudicium iis familiare est, qui a *separatione qualificata*, quae fit intuitu bonorum, ad *inseparationem simplicem* argumentantur. Est enim *separatio* liberorum duplex vel *simplex*, vel *qualificata*. Illa consistit in sola vel simplici institutione propriae oeconomiae, qua liberi seorsim res suas habere incipiunt, nulla accedente bonorum assignatione. Haec fit a parentibus, qui liberis separatim aliquam bonorum communium portionem assignant, & ita eos a se suisque bonis prorsus abdicant, quae in iis inprimis locis obtinet, vbi adhuc ex prisco Germanorum more inter coniuges *communio bonorum* viget, de qua plenius agit MEVIUS *ad ius Lubec. lib. II. tit. 2. art. 33. ipsa autem statuta*, quae passim vigent, recenset CRVSIUS *ad ius statut. Mindens. p. 242. sqq.* Iusta autem debet assignari liberis separatis portio, qua contenti esse iubentur, vt postea ad successionem parentum cum non-separatis amplius concurrere nequeant. Huic separationi liberorum peculiare adscribunt effectus, de quibus MEV. *cit. l. separationis qualitate*, plenius agit, scilicet quod sit inftar *abdicationis*, & propulsionis e domo paterna: quod liberi separati pro *emancipatis* habeantur, imo pro *extraneis*, seu ma-

terna

terna & paterna familia exclusis GOEDD. vol. 1. conf. Marp. conf. 26. n. 86. MEV. cit. l. n. 17. HARPRECHT. vol. 1. conf. 65. n. 64. Sunt hae locutiones itidem desumptae ex iure Romano, quibus tamen parum fidendum esse observavit ipse cum epist. MEVIUS cit. l. n. 18. aiens: *Quando emancipatio aequi- paratur separatio, non licebit ex simili, quod non est idem, abui ad eas conclusiones, quod liberi separati, per omnia iure emancipatorum vianur. Id nullibi ius nostrum dicit, sed in successionebus isti effectum tribuit, ergo ad eas saltem perinebit.* Videlicet quia hi separati ab omni successione in posterum excluduntur, vt nec ab intestato succedant cum consortibus, nec necessario instituendi sint, nec querela inofficiosi testamentum impugnare possint, quia partem bonorum iam anticipando acceperunt, hinc *secundum quid hoc modo separati dicuntur extranei.* Nam nec hi succedunt illis, cum quibus nullo sanguinis vinculo coniuncti sunt, nec testamenta ex capite praeteritionis impugnare possunt. Hoc respectu dicuntur extranei; *est incommode emancipati, nisi ius XII. tabb. vnice inspe- xeris.* Secundum hoc emancipati non succedebant: iure praetorio admittebantur, imo iure *nouellarum* plenius iis prospectum. Si ergo cum his essent comparandi, succedere omnino possent: integrum iis esset ex capite praeteritionis vel inofficiosi testamentum impugnare, id quod *separatis* hisce haud est integrum. Imo nequidem pro- *parari possunt* parari possunt Quid enim si parentes decedant, non aliis relictis liberis, quam separatis? Hi sine dubio succedunt, quia talis separatio primario facta est intuitu liberorum *consortium*, quibus ante patrem vel matrem ex- *kinctis* kinctis, proximi successores sunt separati.

§. XVII. Rursus itaque diuersa est ratio horum *Separatio qualificata ad communem errorem antea- sam dedit.* *paratorum* a statu *emancipatorum* & *extraneorum*, qui ad *ius familiae* non pertinent. Interim facile liquet magis hos suo modo, maxime ex doctrina iuris Romani *vete- ris,*

ris, comparari posse cum emancipatis ac quidem *separatos* sine bonorum assignatione, qui tantum separatam instituerunt oeconomiam, vel nuptias inierunt; licet vel maxime *dotem* acceperint, vel aliud *subsidium*, modo hoc ipso a futura successione *plene* haud fuerint exclusi, sed ea tantum obligatio eos teneat, vt accepta conferre teneantur. Interim facile quilibet animaduertet, haec duo genera *separationum* a Dd. inter se confusa, & praedicata, quae *qualificatae* solent vulgo, quamuis itidem incommodae, attribui, tracta fuisse ad *simplicem*, cum tamen status horum *separatorum* admodum diuersus sit, nec ab vna specie ad aliam consequentia trahi queat. *Qui simpliciter* se separant a parentibus, nihil iuris amittunt, aequae ac hi, qui olim *dignitate* liberabantur a patria potestate, & *sui iuris* fiebant, saluo statu *suitatis & familiae*, quia hoc modo capite haud minuebantur, sed augebantur, adeoque ea retinere necessario debebant, quae tantum *capitis diminutio* adimebat. Quod si ergo v. c. supponimus, etiam hodie liberos ipso *iure* esse heredes, tales quoque manebunt, post *separationem* vel *nuptias*, cum non minuant, sed augeant statum.

*Illustratur
sententia as-
serta per do-
ctorum assen-
sum.*

§. XIX. Hanc sententiam, quam prolixè in antecedentibus defendi, non pauci quoque ex Ictis pragmaticis amplexi sunt, quorum verba illustrationis gratia referam. L. B. de LYNKER in anal. ad tit. I. quib. mod. ius patr. pot. toll. ita censuit: *Emancipatio tantum tacita, quae moribus per separationem ab oeconomia patris vel matrimonium introducta est, a patria potestate liberos eximit, quoad ea, quae bis per potestatem illam ratione bonorum grauius sunt. De cetero enim in familia & sui heredes permanent. IDEM in anal. ad tit. D. de Sci. Maced. ad th. 54. idem repetit: qui moribus per emancipationem tantum ex patria potestate egrediuntur, non possunt vti Macedonio. N. O. quod illi maneat in familia quoad ea, quae fauoris sunt: neque enim Macedonianum in fauorem filiorum famil. est introductum &c.*

&c. Eandem sententiam tuetur BRUNNEMAN. *ad l. 31. de adopt. n. 2. sqq.* aiens: *moribus nostris liberi liberantur a patria potestate per separatam oeconomiam. Similiter & nuptiae dissolunt patriam potestatem de consuetudine, quatenus scilicet haec emancipatis liberis utilis: nam si esset inutilis, haberentur pro suis, quia transmittunt hereditatem paternam, praeteriti dicunt testamentum nullum. Non adeo a focero dissentit B. STRYK in vs. mod. ad tit. de SC. Maced. §. 6. vbi respondet iis, qui liberis separatis vel per nuptias sui iuris factis S.Cti exceptionem adhuc indulgent ex ea ratione, quod hi beneficia filiis famil. indulta non amittant.* Non impugnat hanc rationem, sed eam admittit, recte tamen negat, S.Cti Macedoniani exceptionem ad talia beneficia referri posse. Eandem sententiam quoque a SANDE *lib. 3. tit. 2. def. 2.* tuetur ex adducta ratione, quam B. STRYKIVS tetigit; speciatim vero *lib. II. tit. 7. def. 5.* de hac materia agit, postquam vniuersales mores Germaniae quoad modum liberandi liberos ab imperio parentum adduxit, haec adiungit; *porro consuetudo haec ex communi praxi hanc interpretationem recipit, ut haecenus procedat, quatenus liberis emancipatio prodest: quatenus vero obesset, intelliguntur liberi adhuc in sacris paternis permansisse. Hinc quamuis liberi emancipati hereditatem patris non aditam non transmittant, - - - contrarium tamen verius est, quoad separatos, quia ius transmittendi respici commodum filii, proindeque is haecenus censetur in patris potestate mansisse.* Prouocat praeterea ad TRENTACINO, qui *lib. 1. var. resol. 1. n. 27. vers. secundo,* hanc generalem thesin ponit, liberos liberatos a patria potestate in proprium fauorem ex dispositione legis censi adhuc in potestate, quoad haec quae respiciunt eorum commodum. Haec thesis non tantum ad eos pertinet, qui *dignitate* a patria potestate liberantur, sed etiam, qui moribus *separatione & nuptiis* sui iuris fa-

E

61

Et sunt, quia etiam liberatio haec liberorum fit 1) *civiparis voluntatem* ex legis dispositione: 2) *in fauorem liberorum*, quod nulla amplius educatione indigeant, & ita imperio domestico subesse non cogantur. Denique eandem sententiam suscepit & defendit DN. PRAES. in not. ad §. 10. lit. y I. quib. mod. ius patr. potest. solu. aiens: *facilius hodie filii maiorenes cogere possunt patrem, sine causa dissentientem, ut eos a se dimittat permittatque separatae institutionem oeconomiae, qua hodie sui iuris eatenus fiunt, quatenus grauat patria potestas liberos: ius familiae & suitalis reuinent, ut olim, qui per dignitatem liberabantur. Neque enim ab emancipatione Romana expressa ad hanc causam trahi potest argumentum, quae ex pristina manumissione plures effectus retinuit ad separationem hanc haud applicandos.* Omnium horum Ictorum sententia huc redit, effectus *emancipationis Romanae* attribui non posse *separationi & nuptiis*, quibus hodie liberi *sui iuris* fiunt, nec statum *separatorum* conferri posse cum statu *emancipatorum*.

Quaestio de
pupillari sub-
stitutione.

§. XIX. Quae cum ita sint, controuersia ante triennium & quod excurrit, DN. PRAESIDI oblata, facile decidi potest. Pater quidam sex filios habebat, ex quibus vnus separatae oeconomiam instituerat, & relictis duobus liberis impuberibus decesserat, Horum impuberum auus postea condiderat testamentum, & iis *pupillariter* substituerat, quaestum fuit: *virum haec substitutio subsisteret?* Apud Romanos auus emancipatorum praedefunctorum liberis substituere non poterat, quod pater eorum *inra suitalis* amiserat, inter *extraneos* relatus & extra familiam ejectus erat, adeoque eodem iure censerī debebant eius liberi, Hi aequē *extranei* erant intuitu familiae aui, haud auo sui, ita vt auus iis substituere haud posset aequē vt nec extraneus. Pater enim *suis* tantum substituebat, quales non erant emancipatorum nepotes.
Haec

Haec vero philosophia accommodari nequit ad eorum liberos, qui per *separationem* sui iuris facti sunt. Nam (1) non amittunt iura *suiratis*, vt fufius supra euidetur est; ergo quoque nepotes eiusdem conditionis censendi, qui patres, adeo vt sicut post decessum patris eius locum subeant, ita quoque *sui* ano fiunt, quoad effectus iuris, suis proficiuos. Nec (2) hodie *familiam* mutant, aut ceu *extranei* intuitu patris, vt *capitis familiae*, habendi; pro ut rursus supra ostensum. Ergo nec nepotes, seu ex *separatis* nati, diuerso iure vti debent, quin potius defuncto patre eiusdem sunt fortis habendi, ac nati *ex suis*, quibus auus pupillariter substituere poterat: (3) *substitutio pupillaris* impuberibus admodum salutaris & proficua est, eumque in finem admitta, vt supra ostensum, vt infidiae quaeuis a pupillis impuberibus auerterentur, quibus vt plurimum ditiores pupillis expositi sunt. In eiusmodi vero iuribus *separatio* haud praepiudicat liberis, nec illorum amissionem inducit. Idem (4) iam obseruauit DN. PRAES. in not. ad §. 4. l. de *substitu. pupill. lit. i.* & ex emancipato filio natis, ait, *substituere auus non poterat, si vel maxime pater eorum praedefunctus esset. Hoc tamen hodie applicari non potest ad casum, quo liberi separatam oeconomiam insituere, quod iura suiratis non tollit.* Denique (5) idem thema DN. PRAESES in sequenti responso exposuit & enucleauit:

Titius hat sechs Söhne, davon tritt einer namens Caius seine eigene Haushaltung an, verstirbet aber bald darauf, und verlässet zwey unmündige Kinder, wovon der Letzte ein posthumus gewesen, Titius gehet hierauf nach einigen Wochen gleichfalls mit Tode ab, macht aber zuvor ein Testament, setzt seine Kinder nominatim zu Erben ein, und substituirt dieselbe unter einander mit folgender formul:

Solte aber über Verhoffen nach meinen Tode einer oder ander meiner Kinder ohnverheyrathet oder in seiner

ner Minderjährigkeit mit Tode abgehen, so will ich, daß dessen oder derselbige Theil wieder zurück auf meine überbrige noch lebende Kinder oder deren Kinder in stirpes verfallen soll, allermassen ich denselben auf solchen Fall expresse substituirt und hiemit meinen unmündig versterbenden Kindern hinweg zu Erben eingesetzt haben will.

Nun hat sich zugetragen, daß Caii Kinder in aetate pupillari verstorben, dahero die Frage entsethet,

Ob ihre patruī zu derselbigen Verlassenschaft ex substitutione pupillari berechtiget sind.

Ob nun wohl in rechten klar versehen, daß allein derjenige pupillariter substituiren könne, welcher tempore testamenti conditi & mortis die väterliche Gewalt über die Kinder noch gehabt, daher auch ein Großvater seinen nepotibus nicht anders gedachter massen substituiren kan, als wenn die nepotes post mortem patris in avi potestate verfallen, welches in praesenti casu sich nicht befinden will, da Caius seine eigene Haushaltung angetreten, mithin nach den bekanten moribus Germaniae vniuersalibus ipso facto emancipiret gewesen, und die von ihm gebohrne Kinder post mortem patris emancipati in avi potestate nicht verfallen mögen, wie solches mit einem klaren praerudicio, welches diesem Casu nicht ungleich ist, illustriret

STRYK in V. M. ad tit. de vulg. & pupill. substit. §. 5.

Weil aber dennoch die so genante emancipatio tacita, quae moribus Germaniae per separationem oeconomiae constituitur dicitur, mit der in iure Romano eingeführten emancipatione expressa nicht in allen Stücken aequales effectus hat, anzuergoegen durch diese die iura familiae gänzlich bekantemassen verlohren gingen, und dergleichen emancipation deswegen pro capitis diminutione gehalten ist, also aus der Absicht ein Großvater seinen nepotibus, welche ausser seiner familie waren,

waren, nicht weiter substituiren kunte, als welche nunmehr pro prorlus extraneis zuhalten, in Gegentheil die teperatio oeconomiae zwar die Väterliche Gewalt in so weit aufhebet, daß die Kinder sui iuris werden, sed non ulterius, quam quatenus patria potestas liberis oneri est, adeoque non in totum tollit potestatem, sed in tantum, cum quoad commoda & iura, fuitatis & familiae haec salua maneat, vt loquitur

L. B. de LYNCKER in comment. ad l. Ciu. tit. de adop.
& emancip. §. 26. in f. conf.

IDEM Resp. II. u. 15. &

in ANAL. ad Instit. lib. I. tit. 12. §. 5. in f. ibi. de co-
tero in familia & sui haeredes permanent,

Consuetudo enim haec ex communi praxi hanc interpretationem recipit, vt haectenus procedat, quatenus liberis emancipatio prodest: quatenus vero obesser, dicuntur in sacris paternis mansisse, adeoque ipso iure sunt heredes quoad effectum transmittendi haereditatem

SANDE lib. 2. tit. 7. def. 3.

Dahero es auch geschiehet, daß nach des Sohnes Tode, der sich von dem Vater abgesondert, der Groß-Vater seine nepotes denen andern Kindern gleich zu tractiren pfleget, adeo, ut ne quidem aucto paterno mater praeseratur

CARPZ. p. 2. conf. II. def. 13.

in übrigen auffer allen Zweifel ist, daß auch dergleichen substitutio pupillaris, quibus aucto prospicit nepotibus, mit unter die commoda und iura familiae gehöret, vt, quia sibi testamentum condere nequeunt, parentes eis faciant & prospiciant

Pr. I. de substit. pupill. in f.

ia wenn auch gleich kein besonder commodum die nepotes aus solcher substitutione pupillari bekommen möchten, denz

noch genug seyn kan, daß dieselbige ihnen keines wegcs onerosa ist, ja öfters ihnen ratione securitatis & ne insidie iis struantur vortheilhafter seyn kan, und solche dem Großvater nicht abgeschnitten werden mag, nachdem dergleichen nepotes post mortem patris in seiner Familie bleiben, endtlich auch billig dahin zu sehen ist, ne, quod moribus Germanicis receptum est contra ius Romanum, nimium ab eo recedat, sed quantum fieri potest, restringatur, also das angeführte præiudicium ex Vlti Modernos Stryckiano bewanten Umständen nach in keine consideration zu ziehen ist, cum non exemplis sed legibus iudicandum sit

L. v. C. de sentent. & interlocuit.

So erhellet hieraus unanthalben so viel, daß die patrui der Verstorbenen unmündigen Kinder ex pupillari sub-stitutione zu derer Erbschaft allerdings berechtiget sind.

T A N T V M.

Dum cathedram sacrae Themidos, Do-
ctissime, scandis,
Ingenii & vires pandis, amice, Tui.
Me pietas impellit, amor venerabilis virget,
Pectore lætanti fundere vota Tibi,
Sed quam multa Tibi vellem, tamen arida
longos
Me prohibet numeris necere vena no-
dos.
Hinc qua possum, applaudo Tibi brevior
Camoena,
Inceptisque Tuis prospera vota precor.
Macte animo forti plura his superaddere
perge,
In patriæ laudes, in patris atque decus.

*Ita Nobilissimi Domini Candidati, ami-
ci conterranei que sui suavissi-
mi conatibus egregiis animatus ap-
plausit.*

CAROL. FRID. GERUINUS
Meisenheimo-Bipontinus
LL.Cultor.

Est merces sua, sunt sua præmia pul-
chra labori,
Hæc Tibi cognitio, hæc usus, ami-
ce, probat,
F **Et**

Et quia gustasti radices ante molestas
Doctrinæ & duram, cultor, amaritiem.
Has Tibi jam merito dat Iustinianus hono-
res,

Iustaque nunc læta mente brabea capis.
Gratulor inde Tibi, quid enim hæc, Do-
ctissime amice,

Sinceræ mentis candida signa negem?
Gratulor hos lætabundo Tibi pectore ho-
nores,

Quos unquam obscurent tempora nulla
precor.

*Hicse Candidato, Nobilissimo amico at-
que conterraneo suo honoratissimo
mentem suam aperire voluit.*

IOH. PHIL. SCHWEBEL.
Bipontinus LL. Cultor.

CRrucenacum studiis jecit fundamina
prima,
Hala superstruxit culmina summa
Tibi.

Hinc demum Themis properat Tibi ferta
datura,

Queis cingat docta tempora, HECHTE,
Tua.

Gra-

Gratulor ergo Tibi, Vir Consultissime iuris,

Ac votum paruum suscipe grata manu.

*En? mentem. Vir Consultissime
atque doctissime Domine Candi-
date, amici conterraneique Tuis
dediissimi.*

WILHELMI FRID. GERVINI

LL. Cult. Wolffst. Palatini

Sic focus sociis jungat solennia vota,
Carminibus ponens parva trophæa
Tibi.

Quæque levis calamus scribebat carmina
chartæ,

Expectant pondus, quod tua dextra da-
bit.

Deque Tuis magnis ne dicam laudibus; in-
quis,

His abeas, satis est, nomen adesse
tuum.

Hæc rauca voce cecini

IOH. PETR. ANTONII

SS. Theolog. Cultor.

F 2

Digna

Digna petis, nam iusta petis condi-
gna sudore
Præmia; spes patriæ maxima sem-
per eras.
Iam utere sorte tua feliciter, eveniant-
que,
Ex animo voveo, commoda multa
tibi.

*Hiscæ arundine festina honoribus
bene meritis Clarissimi pariter
atque Doctissimi Domini Can-
didati, amici & conterranei
sui æstimatissimi applaudit*

IOH. PAUL. BRUCH
Medic. Cult.

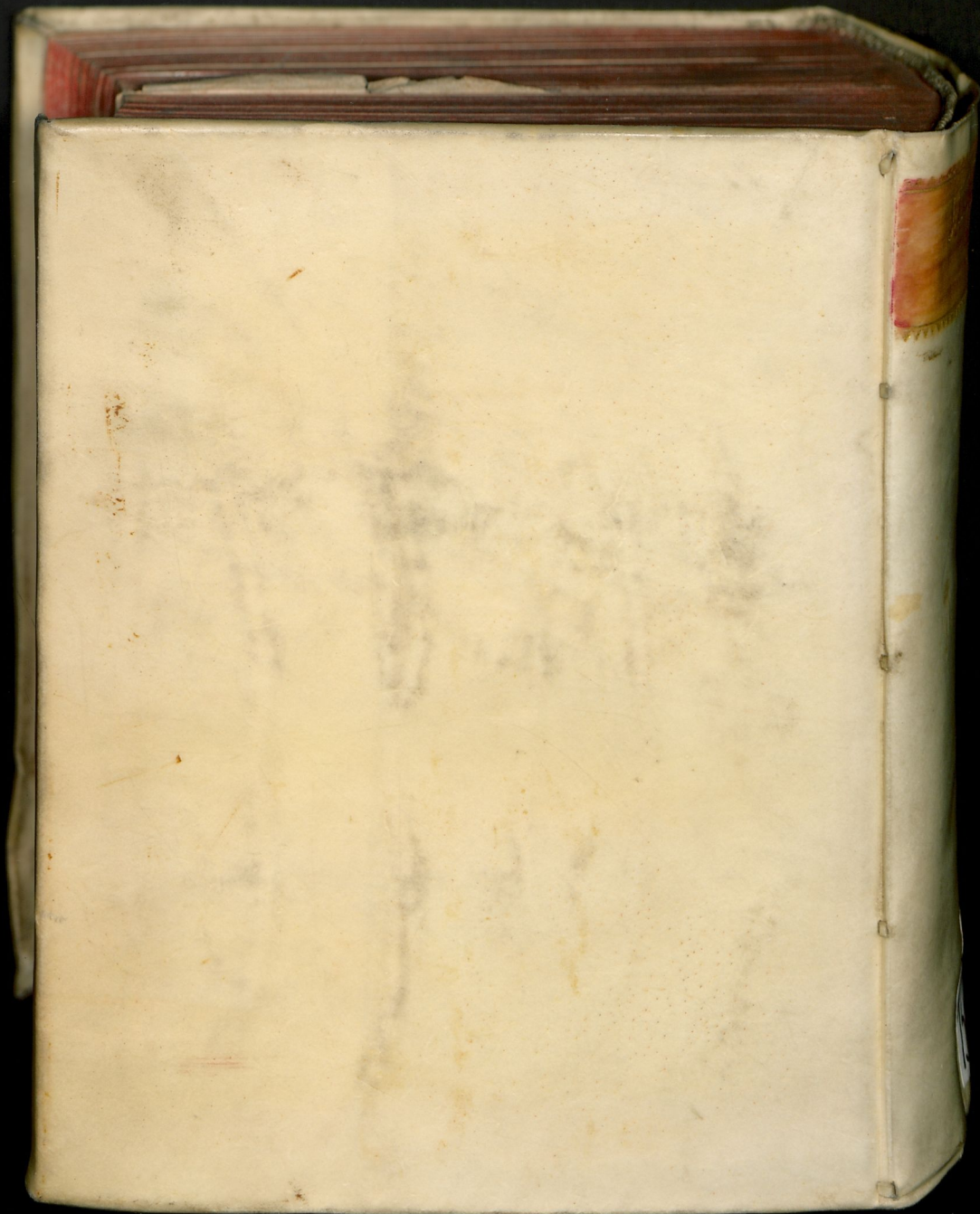
AB 153 582

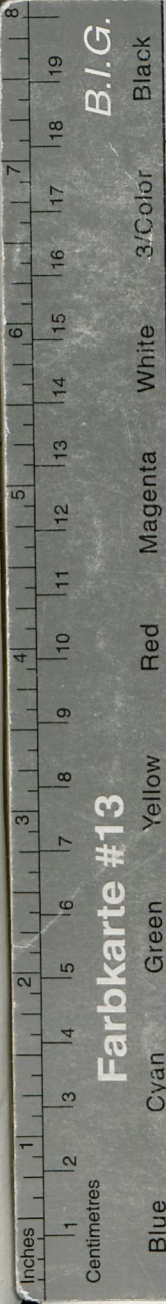
(1/31.)

X2368357

1017

12

B.I.G.

Farbkarte #13

3

INAUGVRALIS IVRIDICA
 DE
V LIBERO.
 I IVRIS FACTO-
 R SEPARATIONEM
 L NVPTIAS
 QVAM
 INDVLTV
 LTATIS IVRIDICAE
 IA FRIDERICIANA
 PRAESIDE
HENNING. BÖHMERO
 S. REG. BORVSS. CONSIL. INTIM.
 OF. IVR. ORDINARIO
D LICENTIA
 QVE IVRE CAPESSENDI HONORES
 XV. NOV. MDCCXXI.
 H. L. Q. C.
 ERVDITORVM EXAMINI
 SVBMITTIT
VS ADAMVS HECHT
 CENACO-PALATINVS.
 AE MAGDEBVRGICAE
 IS GRVNERI, ACADEM. TYPOGR.

Handwritten signature